

Δευτέρα 4 Ιουλίου 2011

www.geostrategy.gr

Απειλείται περαιτέρω η επιβίωση του λιβυκού καθεστώτος

Ένταλμα σύλληψης από το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο

Στις 27 Ιουνίου, το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο (ICC) εξέδωσε ένταλμα σύλληψης εις βάρος του Λίβυου μονάρχη Muammar Gaddafi, του γιου του Saif al-Islam και του επικεφαλής των λιβυκών μυστικών υπηρεσιών Abdalla al-Senousi, με την κατηγορία της διάπραξης εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας.

Είναι προφανές ότι η απόφαση του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου περιορίζει τις επιλογές του συνταγματάρχη Gaddafi. Μετά την έκδοση της εν λόγω απόφασης, σε συνδυασμό με την άρνηση του Προσωρινού Μεταβατικού Εθνικού Συμβουλίου των Λίβυων αντικαθεστωτικών να διαπραγματευτούν μαζί του, ελαχιστοποιείται η πιθανότητα παραίτησης ή εγκατάλειψης της εξουσίας από το καθεστώς. Έτσι όπως διαμορφώθηκε η κατάσταση, ο Λίβυος συνταγματάρχης λογικά θα επιλέξει να αγωνισθεί μέχρι εσχάτων για την επιβίωσή του. Συνεπώς, θα συνεχισθούν οι επιχειρήσεις και θα αυξηθούν οι ανθρώπινες απώλειες.

Αντίθετη με το ένταλμα σύλληψης είναι και η θέση της Αφρικανικής Ένωσης, καθότι στενεύουν σημαντικά τα περιθώρια διπλωματικών ελιγμών. Για το λόγο αυτό, αντέδρασε και ανακοίνωσε ότι «τα μέλη της δεν θα συνεργαστούν για την εκτέλεση του εκδοθέντος εντάλματος».

Αντιδράσεις στο NATO και στο ΣΑ του ΟΗΕ

Δύο ημέρες αργότερα (29 Ιουνίου), δημιουργήθηκαν τριβές μεταξύ της Βρετανίας και της Γαλλίας, επειδή η τελευταία πραγματοποίησε ρίψεις οπλισμού, πυρομαχικών, τροφίμων και φαρμάκων στις δυνάμεις των Λίβυων αντικαθεστωτικών, χωρίς προηγουμένως να ζητήσει την άδεια ή να ενημερώσει τον ΟΗΕ και το NATO. Εξηγήσεις από τη Γαλλία ζήτησε και η Ρωσία, η οποία μάλιστα χαρακτήρισε το γεγονός ως «σαφή παραβίαση των ψηφισμάτων του ΟΗΕ». Χαρακτηριστικά, ο υπουργός Εξωτερικών της Ρωσίας, Sergey Viktorovich Lavrov, τόνισε ότι «η ενέργεια αυτή των Γάλλων συνιστά παραβίαση της απόφασης 1970 του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ, για το εμπάργκο όπλων προς τη Λιβύη».[1] Από την πλευρά του, το NATO, μέσω του γενικού γραμματέα του, Anders Fogh Rasmussen, ξεκαθάρισε ότι «η Συμμαχία δεν συμμετέχει στις επιχειρήσεις για τον εξοπλισμό των Λίβυων εξεγερμένων». Την 1^η Ιουλίου, ο υπουργός Εξωτερικών της Γαλλίας, Alain Marie Juppé, δήλωσε καθυστερημένα ότι «η Γαλλία ενημέρωσε το NATO και το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ για τις αποστολές φορτίων όπλων στη Λιβύη».

Πάντως, αν είχε ενημερωθεί το ΣΑ του ΟΗΕ, τότε η Ρωσία ως μόνιμο μέλος θα γνώριζε την επιχείρηση των Γάλλων και θα αντιδρούσε πριν τη διεξαγωγή της και όχι μεταγενέστερα. Παρομοίως, δεν θα αντιδρούσε και η Βρετανία αν είχαν ενημερωθεί οι χώρες-μέλη του NATO. Η «ήπια» αντίδραση του Rasmussen αφήνει να εννοηθεί ότι πιθανόν να είχαν ενημερωθεί οι ΗΠΑ, που είναι μόνιμο μέλος του ΣΑ του ΟΗΕ και ταυτόχρονα χώρα-μέλος του NATO.

Πρόταση των αντικαθεστωτικών προς την Τρίπολη

Στο διπλωματικό επίπεδο οι αντικαθεστωτικοί έχουν πλέον το πάνω χέρι. Αφού προηγουμένως ναυάγησε η διπλωματική πρωτοβουλία και απορρίφθηκε το ειρηνευτικό σχέδιο της Αφρικανικής Ένωσης, ο επικεφαλής του Προσωρινού Μεταβατικού Εθνικού

Συμβουλίου των αντικαθεστωτικών, Mustafa Mohammed Abdul Jalil, αποκάλυψε από τη Βεγγάζη ότι πριν περίπου ένα μήνα, μέσω του ΟΗΕ, οι αντικαθεστωτικοί πρότειναν:

- ✓ Την παραίτηση του Gaddafi.
- ✓ Την απόσυρσή του σε λιβυκό έδαφος ή στο εξωτερικό υπό διεθνή επιτήρηση, και
- ✓ Την απόσυρση των λιβυκών ενόπλων δυνάμεων από τις θέσεις μάχης.

Ο Abdul Jalil πρόσθεσε επίσης ότι «μέχρι στιγμής, η Τρίπολη δεν έχει δώσει απάντηση».

Έντονη διπλωματική δραστηριότητα της Άγκυρας

Η Τουρκία εκτιμώντας προφανώς ότι πλησιάζει το τέλος της εποχής Gaddafi, έχει επιδοθεί σε μια πυρετώδη διπλωματική δραστηριότητα –ανάλογη των Γάλλων- με σκοπό να προλάβει τις εξελίξεις και να ταχθεί με το μέρος των «νικητών», ώστε να αποκομίσει τα οφέλη που θα προκύψουν από το διάδοχο πολιτικό status. Η εν λόγω δραστηριότητα της Άγκυρας συνάδει τόσο με την πρόσφατη στροφή στη μεσανατολική της πολιτική, αφού πλέον απομακρύνεται από το σιιτικό άξονα και «φλερτάρει» ανοικτά με τους Άραβες σουνίτες,[2] όσο και με την άμβλυνση των τουρκο-ισραηλινών διαφορών, αλλά και με το μελλοντικό status στη γειτονική Λιβύη, η οποία προσεχώς αναμένεται να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στον καθορισμό των ελληνο-λιβυκών ορίων της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης (ΑΟΖ).[3]

Για τους παραπάνω λόγους, το περασμένο σαββατοκύριακο, ο Τούρκος υπουργός Εξωτερικών Ahmet Davutoğlu επισκέφθηκε τη Βεγγάζη, όπου «δεσμεύτηκε για την παροχή βοήθειας ύψους 200 εκατ. δολαρίων προς τους εξεγερμένους και κάλεσε το Λίβυο μονάρχη να εγκαταλείψει την εξουσία». Δύο ημέρες αργότερα (4 Ιουλίου), η Άγκυρα «διέκοψε τις διπλωματικές της σχέσεις με την κυβέρνηση της Λιβύης, ανακάλεσε τον πρεσβευτή της και αναγνώρισε το Προσωρινό Μεταβατικό Εθνικό Συμβούλιο των αντικαθεστωτικών ως νόμιμο εκπρόσωπο του λιβυκού λαού».

Θα πρέπει να τονισθεί ότι ο Τούρκος πρωθυπουργός αντιδρούσε δημόσια με την υιοθέτηση της απόφασης 1973 του ΣΑ του ΟΗΕ, αλλά και με τη στρατιωτική επέμβαση του NATO. Ο Erdogan είχε προτείνει τη διαμεσολάβηση της Άγκυρας, προκειμένου να επιτευχθεί συμφωνία μεταξύ του Λίβυου μονάρχη και των αντικαθεστωτικών της Βεγγάζης. Μετά την υιοθέτηση της απόφασης 1973, η Τουρκία άλλαξε στάση. Συγκεκριμένα, ως χώρα-μέλος της NATOϊκής συμμαχίας αποφάσισε να υποστηρίξει ενεργά την εφαρμογή της απόφασης του ΟΗΕ. Η αλλαγή στη στάση της Άγκυρας είχε προέλθει μετά από επανεκτίμηση της τότε κατάστασης, σε συνδυασμό με την ανάδυση νέων συμφερόντων και απειλών για την Τουρκία, που θα προέκυπταν από το μελλοντικό status της ευρύτερης περιοχής του αραβικού κόσμου. Για το θέμα αυτό, στις 24 Μαρτίου 2011, ο Τούρκος αναλυτής İpek Yezdani σε άρθρο της Hürriyet, με τίτλο «Η Τουρκία ψάχνει τρόπους να παραμείνει στο παιχνίδι του NATO», μεταξύ άλλων είχε αναφέρει: «Η αλλαγή της Τουρκίας, από χώρα αντιτιθέμενη στη στρατιωτική επέμβαση σε χώρα που προσέφερε το μεγαλύτερο αριθμό πλοίων για τις επιχειρήσεις της Συμμαχίας στη Λιβύη, ήταν αποτέλεσμα της επιθυμίας της Άγκυρας να μη μείνει έξω από το διεθνές παιχνίδι». Επίσης, ο Τούρκος καθηγητής διεθνών σχέσεων του πανεπιστημίου İzık, Salih Bıçakcı, δικαιολόγησε την εν λόγω αλλαγή δηλώνοντας: «Η Τουρκία δεν θέλει να μείνει εκτός. Θέλει να είναι μέρος του κέντρου λήψης αποφάσεων. Επίσης, θέλουμε να έχουμε πρόσβαση στις στρατιωτικές πληροφορίες από το θέατρο των επιχειρήσεων».[4] Ουσιαστικά, η Τουρκία αρχικά υιοθέτησε μια «λαϊκίστικη πολιτική», που στη συνέχεια για λόγους εξυπηρέτησης των εθνικών της στόχων μεταβλήθηκε σε “realpolitik”.

Διεξαγωγή επιχειρήσεων

Την ίδια ημέρα που εκδόθηκε το ένταλμα σύλληψης, ο Βοηθός Γενικός Γραμματέας του ΟΗΕ για Πολιτικές Υποθέσεις, Lynn Pascoe, δήλωσε στο Συμβούλιο Ασφαλείας ότι «αν και οι πληροφορίες από την επιχειρησιακή κατάσταση στο έδαφος της Λιβύης είναι ελλιπείς, εντούτοις, είναι ξεκάθαρο πως οι δυνάμεις των αντικαθεστωτικών, που υποστηρίζονται από τις NATOϊκές δυνάμεις, έχουν την πρωτοβουλία των κινήσεων».

Στις 1 Ιουλίου, οι δυνάμεις των αντικαθεστωτικών υποχώρησαν από την περιοχή Bi'r al Ghanam (νοτιοδυτικά της Τρίπολης), μετά από τους σφοδρούς βομβαρδισμούς των λιβυκών ενόπλων δυνάμεων. Την ίδια ώρα, στην τυνησιακή πόλη Ben Gerdan (πλησίον των τυνησιο-λιβυκών συνόρων), εκατοντάδες υποστηρικτές του Gaddafi συγκρούστηκαν με

εξεγερμένους, ώσπου παρενέβησαν δυνάμεις του στρατού της Τυνησίας. Στις 2 Ιουλίου, το ΝΑΤΟ ανακοίνωσε ότι αύξησε τις αεροπορικές επιδρομές κατά των καθεστωτικών δυνάμεων.

Μετά τις αρνητικές εξελίξεις σε διπλωματικό και επιχειρησιακό επίπεδο, το μέλλον του Muammar Muhammad al-Gaddafi κρίνεται αβέβαιο, καθώς όλα συνηγορούν ότι απειλείται περαιτέρω η επιβίωση του καθεστώτος.

[1] Ο Γάλλος πρεσβευτής στον ΟΗΕ, Gérard Araud, απαντώντας στον Ρώσο ομόλογό του υποστήριξε ότι «η παράδοση των όπλων πραγματοποιήθηκε με βάση το άρθρο 4 της απόφασης 1973 του Συμβουλίου Ασφαλείας, που επιτρέπει, υπό εξαιρετικές συνθήκες, τη μη τήρηση του εμπάργκο όπλων που επιβλήθηκε με την απόφαση 1970 για την προστασία των Λίβυων πολιτών».

[2] Γιαννακόπουλος Βασίλης, ΝΑΥΤΕΜΠΟΡΙΚΗ, «Μείζονες απειλές κατά του καθεστώτος Assad», 24 Ιουνίου 2011

[3] Γιαννακόπουλος Βασίλης, ΝΑΥΤΕΜΠΟΡΙΚΗ, «Η επόμενη μέρα στη διακυβέρνηση της Λιβύης», 24 Μαρτίου 2011

[4] Ipek Yezdani, Hürriyet, "Turkey seeks ways to stay in NATO game", March 24, 2011

Γιαννακόπουλος Βασίλης
γεωστρατηγικός αναλυτής
geostrategical@yahoo.gr
www.geostrategy.gr